

פרדיננד ואיזבלה. לואי ה' 14. היטלר. כהנא. מה הלקח?

הגנה נתחבטה

הקתולית, הכל שיבחו את המלך על ביטול. החרות הקטלנית". הבריחה החלה.

ש הערכות שונות לגבי ממריה של הגירה זו, אך אין ספק שהיתה שואה לצרפת.

בעלימלאכה הוגנוטיים — פועלי-טכסטייל, יצרני-נייר ואחרים — אשר מיומנותם היתה עד אז מנופול צרפתי, הביאו את מומחיותם לאנגליה ולגרמניה. בנקאים וסוחרים היגרו ולקחו עימם את הונם. מרפיסים, כורכיספרים, בוני-אוניות, עורכי-דין, רופאים וכוחני-דת ברחו בהמוניהם. קרוב לרבעת אנשי חיל-הים, כ-12 אלף אנשי-צבא, ויותר מ-500 קצינים ברחו להולנד, שם הצטרפו לצבא יריבו של לואי, מלך הולנד, שהומלך כעבור שלוש שנים גם כמלך אנגליה. רבים התיישבו בדרום-אפריקה. השליט של פרוסיה הומין את ההוגנוטים לארצו, והם עזרו להפוך את ברלין הנידחת לאחת הכירות החשובות של אירופה. במלחמת-העולם הראשונה נמנה צאצאו של אחד ההוגנוטים עם המצביאים המצטיינים של הצבא הגרמני.

לפי ההערכה היגרו אז מצרפת בין 100 עד 250 אלף הוגנוטים.

הם התפזרו ברחבי אירופה וניהלו ככתב ובעל-פה תעמולה בלתי-פוסקת נגד מולדתם הקודמת. הם חיזקו את ברית המדינות הפרוטסטנטיות שקמה נגד צרפת. בצרפת עצמה פרצו מרי פעם מרדות של כסיסה-תנגדות הוגנוטיים.

המרינה נחלשה. ההתנגדות הפנימית למלוכה גברה. המישטר התערער מבפנים. 104 שנים אחרי ביטול "הצו של נאנט" פרצה המהפכה הצרפתית, אשר טיאתאה את המלוכה מעל ארמת צרפת. בארברה תזכמן סבורה כי לואי ה' 14 לא ידע מה הוא עושה. הוא פעל מתוך איזולת גרידא.

אומרים שעמים אינם לומדים מן ההיסטוריה, ובווראי לא מן ההיסטוריה של אחרים.

גירוש יהודי ספרד, גירוש ההוגנוטים, גירוש יהודי גרמניה, גירוש הארמנים והיוונים מתורכיה ועוד מעשי-גירוש רבים מסוג זה מוכיחים כולם כי כל גירוש המוני, על רקע גזעני, לאומני או דתי, גרם נזק עצום למדינה המגרשת.

אני בא להזכיר לקח זה מתוך מגמה מעשית ביוזמה להצביע על הסכנה לעתיד מדינת-ישראל הכרוכה ברעיון של גירוש אזרחיה הערביים.

רעיון זה הולך ונובט מתחת לפני הקרקע. מאיר כהנא מדבר על כך בגלוי. אחרים אומרים, כהנא הוא מטורף, אבל הוא צודק בכמה דברים... ואז בא רעיון זה.

כפי שאמר פרעה אל עמו, בפרק הראשון של ספר שמות, הקרוי בלאטינית "אקסודוס", הבה נתחמכה לו, פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו.

ובתרגום של ימינו: במדינת העם היהודי אין מקום לערבים. הערבים אזרחי-ישראל תזכמים באויבינו. הם מתרבים במהירות ועלולים תוך מאה שנה להיות רוב. וכן הלאה.

הדברים נקלטים. בנצרת וברמאללה יש המון בתים יפים, שאפשר לתפסם כאשר יהיו "נטושים", כפי שנתפסו בתי חיפה ויפו. הערבים עובדים בחריצות, בשכר נמוך יותר. הם לוקחים עבורה מן היהודים ומתחרים ביהודים במיקצועות רבים.

כמו ההוגנוטים בצרפת, כמו היהודים בספרד ובגרמניה, מרגיזים הערבים מפני שהם שונים, מפני שהם מיעוט חסר-הגנה, מפני שהם מתחרים, מפני שיש מהם המשגשים מכחינה כלכלית. רעיון-הגירוש משתלב יפה עם סיסמות לאומניות, דתיות, גזעניות.

אפשר וצריך להילחם ברעיון זה על בסיס מוסרי, ואפשר להטיף נגדו גם על בסיס פוליטי ובטיחוני, שהרי גירוש כזה יוביל למלחמת-חורמה בין ישראל והעולם הערבי כולו, שאינה יכולה להסתיים אלא בחורבן גרעיני כללי.

אך יש גם נימוק מדיני ויהודי: גירוש כזה יביא נזק בלתי-תואר למדינת-ישראל עצמה.

הכלכלה אינה מכירה בהבדלים של דת וגזע, היא מכירה רק בעובדות כלכליות: תוצר לאומי גולמי, הכנסות המדינה, וכיוצא באלה.

700 אלף האזרחים הערביים של מדינת-ישראל עובדים במדינה ומשולבים בכלכלה הישראלית.

הנכסים שהם יוצרים אינם נכסים "ערביים", אלא מצטרפים לכלכלה הישראלית.

כישרונותיהם, כישוריהם, מיומנותם, שרידיהם, עבודתם המיקצועית והבלתי-מיקצועית — כל אלה תורמים לכלכלת ישראל. מן הבחינה הכלכלית גרידא, אין כל הבדל בין אזרח ערבי, הנמצא במדינה, ובין עולה יהודי חדש, המצטרף למדינה.

זה גם זה תורמים את פרי המצוייה לכלכלה הישראלית. זה גם זה משלמים (מרצון או מאונס) את המיסים למדינה — מס' ההכנסה המנוכה מן השכר, מס על כל קנייה. ערביי-ישראל עובד ממלא בשעת-מלחמה את מקומו של יהודי-ישראלי לוחם.

אילו היה הרעיון המטורף של כהנא ושות' יוצא לפועל, וציבור זה של 700 אלף איש היה נוטש את המדינה — החל בפרופסורים ועורכי-דין ורופאים, וכלה בפועלים הבלתי-מיקצועיים — היה נגרם נזק אדיר לכלכלת ישראל.

נזכור את סרדינינד ואיזבלה. נזכור את לואי ה' 14. נזכור את היטלר.

תקופה ארוכה, והרסה את צרפת מבפנים. אחד משיאייה היה "ליל ברתולומאוס", ליל 24 באוגוסט 1572 (הנקרא כך על שם הקדוש שלו מוקדש יום זה בלוח הקתולי). היה זה ליל-הכלולות של אנרי, נסיך נווארה, שהיה הוגנוט, לבת בית-המלוכה הקתולי. בשעת "התזנת הדמים", כפי שנקראה מאז, קמו הקתולים של פאריס במאורגן על שכניהם ה-הוגנוטים, וערכו בהם טבח נורא.

אותו אנרי, נסיך נווארה, התייצב בראש ההוגנוטים, ואחרי שנים ארוכות של מלחמת-דמים מתישה היו הקתולים מוכנים לקבלו כמלך — כתנאי שיעבור לדת הקתולית. אלת, שגם הוא מאס במלחמה, אמר את המילים בנות-האלמות, "פאריס שווה מיסה", נטש את הדת שלמענה לחם, והומלך כמלך אנרי ה' 4. ביום מקובל להניח כי אנרי ה' 4 היה הטוב שב-מלכי צרפת בכל הדורות. ב' 1598 חוקק את "הצו של

לואי ה' 14: מה גרם למבול?

נאנט" (על שם העיר שבה פורסם) שהבטיח חופש-דת לכל צרפתי. מלחמת-האזרחים הסתיימה. כעבור 12 שנים נרצח המלך על-ידי קנאי קתולי.

אז, ובמשך קרוב למאה שנים, דמה גורל ההוגנוטים מאור לגורלם של היהודים בספרד שלפני הגירוש ובגרמניה שלפני הנאצים.

ההוגנוטים היוו כשני מיליון נפש, באומה שמנתה אז 20 מיליון. אחרי שהוענקו להם חופש-הדת ו-שיוויון-הזכויות, הם שיגשגו.

הם היו חרוצים — חרוצים מדי, כפי שהסתבר. הם לא עבדו בימי א', ככל הנוצרים, אך לא היו להם מימנוחה אחרים, כעוד שהקתולים חגגו כמאה ימים בשנה, שהיו מקורשים לקדושים שונים. ככני מיעוט, היתה להוגנוטים מוטיוציה רבה יותר להצטיין ולהצליח. הם עוררו את מורת-רוחם וקינאתם של שכניהם ומתחריהם הקתוליים, והשיגאו הלכה וגברה.

לואי ה' 14 היה נכדו של אנרי ה' 4. ככל שהתארכו ימי שלטונו, כן גברו נטיותיו הרודניות, הוא רב עם האפיפיור, ועל כן רצה דווקא להוכיח את עצמו כקתולי יותר מן האפיפיור. הרדיפות התחילו ב' 1681. בתי-הספר והכנסיות של ההוגנוטים נסגרו. ילדי ההוגנוטים נלקחו מהוריהם בגיל 7, כדי לגדלם כקתולים נאמנים. וכותם של ההוגנוטים לעסוק במיקצועות מסויימים הוגבלה, ולבסוף בוטלה כליל. בעלי-מישרה הוגנוטיים נאלצו להתפטר. חוק רף חוק. בהדרגה גורשו ההוגנוטים מחיי הקהילה והמדינה. אורגנו "כיתות גיור", והוענק פרס לכל הוגנוט שהמיר את דתו.

נאסר על ההוגנוטים להגר מן המדינה. מי שנתפס בנסיון להגר נשלח כעבד לספינות-המשוטים. כוהניהדת הפרוטסטנטיים, לעומת זאת, גורשו מן המדינה, כדי שלא יוכלו להטיף בחשאי. בתנאים אלה עברו ההוגנוטים בהמוניהם לדת הקתולית, למר-אית עין, ונוצר ציבור גדול של אנוסים. אחרים הפרו את הצוים. כוהניהדת נשרפו, וכך הפכו קדושים שהגבירו את ההתנגדות.

18 באוקטובר 1685, בדיוק השבוע לפני 300 שנה, ביטל לואי ה' 14 את "הצו של נאנט" של ספרד מעשה-הביטול עורר התלהבות עצומה בצרפת

ה היסטוריה מלאה בשאלות של "אילו" ו"ולוא". למשל: מה היה קורה לולא היה ארולף היטלר אנטי-שמי? אילו היה, למשל, מעלה בארובות אושוויץ רק צוענים? רוב רובם של יהודי גרמניה היו נשואים גרמנים טובים ונאמנים, ומשרתים את הארץ שבה הם ראו את מולדתם. כמה יפיינפש היו מהגרים, כפי שעשו גרמנים מסוגם של תומאס מאן וברטולט ברכט. אך יהודים רבים היו פועלים למען גרמניה החדשה כלב ובנפש, מחברים רומנים נאציים ומציעים סרטים נאציים, כמיטב כישרונם. איש לא היה מערער על גרמניותו של אלברט איינשטיין, או על גרמניותו של יוגננד פרויד (אחרי סיפוח אוסטריה לרייך).

קרוב לוודאי שמדענים יהודיים באוניברסיטות היו עובדים יומם ולילה כדי להמציא את הסציה האטומית, ויש סבירות רבה להנחה שגרמניה היתה מקדימה את ארצות-הברית בייצור הנשק המכריע. גרמניה היתה מנצחת במלחמת-העולם, היא היתה מכוונת את הסדר החדש באירופה. המעצמה הגרמנית-אירופית היתה כיום מעצמת-העל מס' 1 בעולם, כונשת את החלל וכו' וכו'.

כל זה "ולוא". לולא גירוש יהודי גרמניה כי ברפובליקה של ויימאר היוו היהודים חלק גדול של העילית האינטלקטואלית של האומה הגרמנית — משוררים ומדענים, אמנים ואילי-כלכלה, ורכבות-דרכות של אנשים פחות ידועים, שעמלו למען עצמם, ותוך כדי כך העשירו את גרמניה בנכסים רוחניים וחומריים.

חיסול יהדות גרמניה — עלידי גירוש ורצח המוני — הפך את גרמניה לרע עניה יותר מכל הבחינות. הדבר לא הפחית אף את סיכוייה לנצח במלחמה, אלא גם מחליש את מעמדה. הרחוני והכלכלי כיום.

שבתי על כך כאשר שוחחתי, בשעתו, עם אינטלקטואל באסקי בעיר בילבאו. הוא לא אהב את ספרד.

דוברנו על ההיסטוריה הספרדית, ואז הביע מתי-שבה שהיתה חרדה לי לגמרי. היא באה להסביר את שקיעתה של ספרד.

לפני 500 שנים היתה ספרד אחד ממרכזי התרבות האנושית. מחציה-האי האיברי יצאו הציים, שגילו יבשות חדשות והקימו אימפריות חזקות-יעולם. קולומבוס הוביל את הספרדים אל אמריקה, ארץ הזהב והמרחבים האינסופיים. בבית הצטנר העושר החומרי, והצטרף לנכסים הרוחניים המפוארים של ספרד.

כל זה נגמר במהירות מדהימה. ספרד פשטה את הרגל והתרוששה. תרבותה קפאה ושקעה. ההולנדים העלובים הביסו אותה, הבריטים היכו אותה שוק על ירך, צרפת עלתה לגדולה באינפלקציה. במאה ה' 20 היתה ספרד לאחת הארצות העניות והנחשלות ביותר באירופה כולה. עכשיו היא האחיינית העניה של השוק האירופי המשותף.

מקובל להניח שהיו לכל אלה סיבות כלכליות. זרם הזהב מן העולם החדש לספרד גרם לאינפלקציה, הכלכלה התמוטטה. לא כן, אמר ירידי הבאסקי. הסיבה האמיתית היתה שונה לגמרי: גירוש יהודי ספרד.

היהודים, כך אמר, היו אחד היסודות הפוריים ביותר של החברה הספרדית. הם תרמו הרבה לעושי הרוחני, המדיני והחומרי של ספרד המוסלמית. וכך גם לספרד הנוצרית אחרי "הכיבוש מחדש".

המירוש של סרדינינד ואיזבלה הוא שגרם להרס ספרד. היהודים גורשו. עימם עזבו את הארץ יבשי רונותיהם, חריצותם, מיומנותם, נסיונם. יהודים אלה הלכו להפרות ארצות אחרות — מהולנד ועד תורכי כיה. ואילו ספרד נותרה עניה ומרוזלת.

לאחרונה קראתי תיאור דומה מאוד על גירוש אחר. בספרה המתק, מיעד הטיטוסום, מביאה בארברה טוכמן (או טאקמן, כפי שמבטאים את שמה במולדתה האמריקאית) שורה של מעשים, שהיא רואה בהם דוגמת של איזולת אנשית.

בין אלה תופסים מקום של כבוד מעשי לואי ה' 14, מלך צרפת. זה די מפתיע, כי לואי ה' 14 נחשב כאחד המלכים המוכשרים והמצליחים ביותר של העת החדשה. הוא קרא לעצמו "מלך השמש", וכינוי זה רבך בו עד היום. הוא גם אמר, "המדינה זה אני".

טוכמן סבורה כי לואי ה' 14 (נולד ב' 1638. מת ב' 1715, אחרי שילטון ארוך מאוד) רושש את צרפת במלחמותיו הבלתי-פוסקות ובשאר מעשיו הבזבזניים, וכך יצר את המצב שהמריץ את הפילגש של יורשו, לואי ה' 15, להגיד, "אחרינו — המבול".

אך שיא מעשי-האיזולת של לואי ה' 14 היה, לדעת ההיסטוריונית, גירוש ההוגנוטים.

ההוגנוטים היו צרפתים שעברו לדת הנוצרית הפרוטסטנטית, בעוד שרוב המכריע של הצרפתים נשארו קתולים. מלחמת-האזרחים בין ההוגנוטים והקתולים סערה במשך